

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 21 mars 1895, kl. 1 e. m.

*Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5
i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 6 § 4
mom. i stadgan om fjerdingmän den 1 juni 1850.*

För underlåtenhet att i rätt tid betala kronoutskylder erlades före år 1841 stämmoböter till ett fixt belopp 16 skilling banko, hvaraf hälften tillföll uppbördsmanen och andra hälften församlingens fattige.

Genom kongl. kungörelsen den 15 juli 1841 bestämdes, att stämmoböterna skulle utgå i visst förhållande till debetsummans storlek med minst 4 skilling, högst 3 riksdaler, och skulle af stämmoböterna $\frac{1}{3}$ tillfalla uppbördsmanen samt $\frac{2}{3}$ socknens fattige.

Enligt kongl. stadgan angående fjerdingmän den 1 juni 1850 § 6 mom. 4 blef fjerdingman ålagdt hvar för sitt distrikt att, när han derom anlätades, »biträda kronans uppbördsmän vid indrifning af oliqviderade uppbördsmedel, mot rättighet att för sålunda indrifna medel åtnjuta hälften af uppbördsmanens andel i stadgade stämmoböter».

Uti 70 § af kongl. förordningen om kommunalstyrelse å landet efter dess genom kongl. kungörelsen den 29 juni 1866 förändrade lydelse har kronofogde fått sig ålagdt att i vederbörlig ordning indrifva och till kommunalnämnden redovisa resterande kommunalutskylder, hvarvid kronofogde berättigats att »såsom uppbördsprovision jemväl uttaga hos den restskyldige tre procent af det resterande beloppet».

Kongl. kungörelsen den 19 maj 1876 har åt § 6 mom. 4 i Kongl. stadgan angående fjerdingsmän gifvit följande förändrade lydelse: »Det åligger fjerdingsman, när han derom anlitas, att biträda kronans uppbördsmän vid indrifning af oliqviderade kronouppbördsmedel eller kommunalutskylder, mot rättighet att för sålunda indrifna medel åtnjuta hälften af uppbördsmannens andel i stadgade stämmoböter eller af den honom medgifna uppbördsprovision.»

Slutligen har med upphäfvande, utom beträffande Stockholm, af förut gällande bestämmelser om beräkningen och fördelningen af stämmoböter samt deras utgörande och kontrollen dervid genom kongl. kungörelsen den 20 maj 1887 angående stämmoböters utbytande mot viss indrifningsafgift blifvit förordnadt, att skattskyldig, hvilken underlåte att inbetala sina kronoutsylder i föreskrifven tid och ordning, skulle till den person, som verkstälde indrifningen, utgifva ersättning därför, beräknad efter 3 öre för hvarje full krona af debetsedelns slutsumma, dock ej mindre än tio öre eller mera än fem kronor.

Nu har herr *C. F. Wallbom* uti den af honom väckta och till utskottet hänvisade motionen n:o 19 framhållit såsom en oegentlighet att enligt ofvan åberopade kongl. kungörelser af den 19 maj 1876 och den 20 maj 1887 olika ersättningar tillkomme indrifvare af kronorestantier och indrifvare af kommunalutskylder, i det att den förre egde tillgodogöra sig hela indrifningsafgiften, under det att den senare endast egde åtnjuta hälften af uppbördsprovisionen; och har motionären vidare anfört, att ofvanberörda oegentlighet egentligen torde bero på ett förbiseende af lagstiftaren, hvilket så mycket snarare finge antagas, som fjerdingsmannastadgans bestämmelser beträffande stämmoböter faktiskt upphäfts genom senare lagstadganden, ehuru båda lagrummen fortfarande stode vid sidan af hvarandra; att någon skilnad i sättet för uttagande af kronorestantier och kommunalutskylder ej heller förefinnes, hvadan anledning saknades att stadga mindre ersättning för uttagandet af kommunalutskylder; att enligt hvad ett utaf motionären åberopadt, af Kongl. Maj:t den 30 augusti 1889 meddeladt utslag skulle gifva vid handen, lagskipningen äfven sökt göra den grundsats gällande, att den, som verkställt indrifning af kommunalutskylder, äfven skulle vara berättigad till hela uppbörds-

provisionen; att det syntes med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att den person, som verkstälde indrifningen, jemväl erhöle den lilla ersättning, som därför vore medgifven, i all synnerhet som denna person vanligen vore fjerdingsman, hvars löneinkomster vore af mycket begränsad art, ehuru hans tjenst ofta vore ganska betungande; samt att dessutom öfverensstämmelse i möjligaste måtto borde åstadkommas i lagens stadganden.

På dessa skäl har motionären hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att 6 § 4 mom. i stadgan angående fjerdingsmän af den 1 juni 1850 erhåller följande förändrade lydelse.

§ 6.

»Fjerdingsmännen, hvar för sitt distrikt, åligger:

4:o) att, när fjerdingsman derom anlitas, biträda kronans uppbördsmän vid indrifning af oliqviderade kronouppbördsmedel eller kommunalutskylder, mot rättighet att för sådana indrifna medel åtnjuta därför stadgad indrifningsafgift eller den uppbördsmannen medgifna uppbördsprovision.»

Vid behandling af förevarande motion har inom utskottet blifvit upplyst, att den af motionären påpekade brist på öfverensstämmelse emellan fjerdingmannastadgan å ena samt 1887 års kungörelse å den andra sidan gifvit anledning till olika tolkning af sistnämnda kungörelse, i det att på vissa håll kronofjerdingsmän med afseende å de af dem indrifna kronoutskylder tillerkändes hela indrifningsafgiften, under det att deremot inom en mängd fögderier den indrifningsafgift, som utginge för de af fjerdingsmän indrifna kronoutskylder, fördelades emellan dem och deras förmän; och har till stöd för sistnämnda lagtolkning åberopats, att uttrycket »den person som verkställer indrifningen» borde fattas kollektivt, samt att det skulle vara en orimlighet, om vederbörande kronofogdar och möjligen äfven länsmän skulle sakna all godtgörelse för deras besvär med indrifningen och redovisningen samt för det ansvar, de hade för fjerdingmännens uppbörd.

Då frågan om huru 1887 års kungörelse i ofvan antydda hänseende rätteligen borde tolkas synts utskottet kunna i viss mån inverka på beslutet i nu föreliggande fråga, har utskottet ansett sig böra utforska hvilkendera tolkningen vore den rätta; och har utskottet dervid inhemat:

att i underdånigt betänkande och förslag angående dels allmän tjänste- och lönereglering för landsstaten och dels uppbornds- och redovisningsväsendet för landet, hvilket betänkande och förslag afgifvits den 13 oktober 1875 af särskilde komiterade, hafva komiterade i 14 § af förslag till reglemente för debitering, uppboord och redovisning af de allmänna utskylder, hvilka vid kronouppboordsstämmorna skola erläggas, föreslagit ett så lydande stadgande:

»Underlåter skattskyldig att sina utskylder i föreskrifven tid och ordning inbetala, skall han till den person, som verkställer indrifningen, utgifva ersättning derför, beräknad efter tre öre för hvarje full krona af debetsedelns slutsumma, dock med minst tio öre»;

att i motiveringen rörande ifrågavarande föreslagna stadgande bland annat anförts följande: »Ofvannämnda, af komiterade föreslagna ersättning skulle, under benämning indriftningsafgift, *odelad* tillfalla den, som verkställer indrifningen, och hvilken derigenom, att ersättningen utginge med belopp, som stundom under-, stundom öfverstege hans verkliga kostnader, skulle efter medelberäkning blifva skäligen godtgjord för indriftningsbesväret»;

att vid 1882 års riksdag herr Aug. Bokström väckte i Andra Kammaren en motion (n:o 93), hvori yrkades, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att förbemälda komiterades förslag om stämmoböternas utbytande mot en lämplig indriftningsafgift måtte i allt väsentligt af Kongl. Maj:t godkännas;

att nyssnämnde motionär i motiveringen till sin motion bland annat anført följande: »Den sportelinkomst, som uppboordsmannen för närvarande åtnjöte, oberoende af den omständigheten, huruvida han sjelf ombesörjde resternas indrifning eller lemnade detta åt underordnade, vore ock en af dem, som borde upphöra, och om indriftningsafgiften blefve tillförsäkrad den, som omedelbart hos den restskyldige uttog restbeloppet, så skulle denna indriftningsafgift blifva en synnerligen välbehöflig inkomst för fjerdingssmannen, hvars bestyr med restindrifning blifvit tillökadt och mera ansvarsfullt, sedan han numera erhållit laglig befogenhet att för utskylders uttagande förrätta utmätning å lös egendom, hvarvid det emellertid ålåge fjerdingssmannen att medhafva ett vittne, hvars besvär ingen annan

än han vore lagligen förbunden att ersätta. Vid flera tillfällen tillföre hade regering och Riksdag erkänt billigheten och lämpligheten deraf, att fjerdingssmannen, som inom kommunen hade att utan särskild ersättning fullgöra åtskilliga bestyr jemväl i statsförvaltningens ärenden, bereddes någon ersättning för bestyret med indrivande af statens skatterester. Genom gällande stadga af den 1 juni 1850 vore fjerdingssmannen ock, då han om restindrifning anlidades, uttryckligen tillförsäkrad hälften af uppbördsmannens andel i stämmoböterna, ehuru detta stadgande numera näppeligen kunde anses fylla sin bestämmelse. Ålåge det nemligen fjerdingssmannen att bekosta besvär och tidspillan för ett vittne, som vid restindrifningen vore honom följaktigt, så gälde det, om fjerdingssmannen kunde få ens något öfver för sitt besvär, men om det vore för statsförvaltningen af någon vigt, att de uppdrag, som vore åt fjerdingssmannen anförtrodda, ordentligt och pligttroget utfördes, så borde hans billiga anspråk på att därför verkligen komma i åtnjutande af någon ersättning icke lemnas opåaktade;

att herr P. Pehrsson i Törneryd uti en af honom vid 1884 års riksdag väckt motion, n:o 71, angående stämmoböters utbytande mot viss indrifningsafgift bland annat föreslagit, att denna indrifningsafgift måtte oafkortad anvisas till den, som hos den skattskyldige verkstälde indrifningen;

att till stöd för denna herr Pehrssons motion bland annat anförts, att den andel i stämmoböterna, som fjerdingssmannen erhöle, vore så obetydlig, att densamma icke kunde motsvara ens de allra blygsammaste anspråk på en skälig ersättning för hans besvär och kostnader för indrifningen af statens skatterester, synnerligen om fjerdingssmannen af denna sin ofta nog icke ens till en hel krona sammanlagdt uppgående sportelinkomst skulle ersätta det vittne, som vid restindrifningen borde vara honom följaktigt, hvaraf följdén naturligen vore, att kommunerna, der hemmansegarne icke sjelfva turvis fullgjorde fjerdingssmansbestyret, finge hålla fjerdingssmannen skadeslös genom förhöjning af hans lön; samt att det vore oegentligt att uppbördsmannen erhöle andel i stämmoböterna äfven i det fall, att han lemnade den egentliga restindrifningen till sina underordnade;

att 1884 års sammansatta stats- och bevillningsutskott i sitt med anledning af herr Pehrssons motion afgifna utlåtande bland annat framhållit, hurusom de mest talande skälen för stämmoböternas afskaffande vore att hemta från sättet, hvarpå stämmoböterna redovisades och för-

delades samt att det visserligen kunde erinras, att genom stämmoböternas borttagande en rubbning skulle ske i grunderna för den af 1878 års Riksdag beslutade löneregleringen för vissa tjänstemän och betjente vid landsstaten, men att, i betraktande af den lättnad i göromål, som den åsyftade förändringen skulle medföra, utskottet ansåge, att denna erinran borde förfalla, helst uppbördsman fortfarande skulle kunna genom att sjelf företaga indrifning af restbelopp bereda sig ersättning för dermed förenadt besvär;

att sagda utskotts motivering bland annat innehölle följande: »Hvad derefter angår de nu gällande bestämmelserna rörande stämmoböternas fördelning, så synas de brister, som af motionärerna såväl vid 1882 som innevarande års riksdagar blifvit påpekade, böra föranleda dessa böters afskaffande och utbytande mot indrifningsafgift, tillfallande den, som verkställer indrifningen. Enligt hvad det uppgifvits, besörjes denna i allmänhet, hvad landet beträffar, af den på kommunernas bekostnad aflönade fjerdingssmannen. Med afseende derpå, att de utskylder, hvarom nu är fråga, skola gäldas *till staten*, kan det icke vara en obillig fordran, att den, som verkställer berörda indrifning, därför erhåller ersättning i främsta rummet för de med indrifningen förenade kostnaderna samt derjemte äfven någon godtgörelse för besväret. Huru dermed för närvarande är stäldt, framgår af hvad ofvan blifvit meddeladt. Deraf och af uppgifter, som utskottet under hand erhållit, visar sig, att kommunerna mångenstädes måste genom höjd aflöning hålla fjerdingssmannen skadeslös för den tidsuppoftning samt det besvär och de kostnader, som förorsakas honom genom skyldigheten att indrifva statens skatterester. I vidsträckta län, sådana som de flesta norrländska och åtskilliga andra, der i allmänhet jemväl fögderierna och socknarna äro stora, måste indrifningen vara förenad med högst betydliga kostnader, och vid sådant förhållande synes det vara ännu obilligare än eljest, att fjerdingssmannen eller annan, som faktiskt verkställer indrifningen, skall behöfva till vederbörande afstå någon del af den ringa inkomst, som stämmoböterna, d. v. s. den del af dem, som verkligen inflyter, kunna bereda»;

att utskottet, under åberopande af hvad jemväl i öfrigt uti ofvan anmärkta utlåtande anförts, hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes efter den ytterligare utredning af ämnet, som Kongl. Maj:t kunde finna erforderlig, taga under öfvervägande, om och huruledes dittills stadgade stämmoböter kunde utbytas mot viss indrifningsafgift i hufvudsaklig öfverensstämmelse med

det förslag derutinnan, som af komiterade för uppgörande af dels allmän tjenste- och lönerreglering för landsstaten och dels uppbörds- och redovisningsväsendet för landet i afgifvet betänkande den 13 oktober 1875 blifvit framställt;

att Riksdagens beslut fattats i enlighet med denna utskottets hemstallan;

samt att 1887 års kungörelse sedermera tillkommit med föranledande af den utaf 1884 års Riksdag i ämnet gjorda framställning.

Sedan utskottet sålunda med en måhända allt för vidlyftig utredning torde hafva ådagalagt rättigheten af motionärens uppfattning, att kronofjerdingsman är lagligen berättigad att för de af honom indrifna *kronoutskylder* åtnjuta *hela* den i lag föreskrifna indrifningsafgift, återstår det att pröfva, huruvida detta förhållande gifvetvis bör föranleda bifall till motionärens yrkande, att kronofjerdingsman jemväl skall tillerkännas *hela* uppbördsprovisionen med afseende å de af honom indrifna *kommunalutskylder*.

Hvad denna fråga beträffar lära två olika uppfattningar med fog kunna göra sig gällande, i det att man å ena sidan kan säga, att, då besväret med indrifningen af de olika slagen utaf utskylder är fullkomligt enahanda, och då en likformighet i lagstiftningen alltid är önskvärd, fjerdingsman bör åtnjuta *hela* uppbördsprovisionen för de af honom indrifna kommunalutskylder likasom för kronoutskylderna, hvaremot det å andra sidan kan åberopas, att, då den lön, som tillkommer kronofjerdingsmannen såsom en kommunens beställningsman, torde böra anses jemväl innefatta en ersättning för bestyret med indrifningen af *kommunens* skatterester, men deremot kronofogden för hans besvär med redovisningen af sagda restuppbörd samt för ansvaret med afseende å denna fjerdingsmannens uppbörd ej åtnjuter annan godtgörelse än den honom nu tillkommande andel af uppbördsprovisionen, det skulle vara obilligt att frånhända kronofogden sagda provisionsandel.

Hvilkendera af dessa uppfattningar som är den rättigaste, derom kunna meningarna vara delade, och ej heller erhåller man genom det af motionären åberopade prejudikat någon ledning för bedömande deraf, men då stora betänkligheter onekligen förefinnas mot att beröfva kronofogdarne *all* godtgörelse för deras åligganden med afseende å kommunaluppbörden,

lärer enligt utskottets förmenande fullgiltiga skäl icke förefinnas för den af motionären *derutinnan* påyrkade lagförändring, hvadan utskottet ej heller anser sig kunna förorda någon skrifvelse till Kongl. Maj:t i sagda syfte.

Jemte det utskottet i allt fall hyser den förhoppning, att den af herr Wallbom väckta motionen, med den utredning, som af utskottet åt densamma egnats, måtte ej allenast bidra till undanrödjande af ofvan antydda, delvis origtiga praxis med afseende å indrifningsafgifterna för oliqviderade kronouppbördsmedel, än äfven föranleda dertill, att Kongl. Maj:t vid den af Riksdagen i annat afseende påkallade omarbetning af fjerdingmannastadgan jemväl måtte tillse, att föreskrifterna i nu omhandlade 6 § af sagda stadga måtte bringas i öfverensstämmelse med 1887 års kungörelse, får utskottet på de skäl, som här ofvan blifvit anförda, hemställa,

att motionen icke måtte föranleda till någon kammarens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1895.

På utskottets vägnar:

W. SKYTTE.

Reservation

af herr *L. P. Larsson*.
